

«Ο ΛΟΓΟΣ ΣΑΡΕ ΕΓΕΝΕΤΟ»

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὡς κίνητρο, γιά τή Σωτηρία τοῦ Ἄνθρώπου

Πρωτ/ρου Ἰωάννου Ἀγγελιδακη

Α. Ἡ πτώση-ἀστοχία τοῦ ἀνθρώπου

Ἡ πορεία μας πρὸς τή σωτηρία ὑπῆρξε ἀνέκαθεν εἴτε πορεία συγκλίσεως πρὸς τό θέλημα τοῦ Δημιουργοῦ μας εἴτε πορεία ἀποκλίσεως ἀπό αὐτό, λόγω ὑπερισχύσεως τοῦ δικοῦ μας θελήματος. Ἡ ταλάντευσή μας αὐτή μεταξύ τοῦ θείου καί τοῦ ἰδίου θελήματος σφράγισε καί ἐξακολουθεῖ νά σφραγίζει – συχνά μέ τρόπο τραγικό- τήν πορεία μας πρὸς τόν φυσικό μας προορισμό, πού δέν εἶναι ἄλλος ἀπό τό νά ἐπιτύχουμε τή σωτηρία μας, νά γίνουμε δηλαδή κατὰ Χάριν κοινωνοί τοῦ Θεοῦ.

Τό γεγονός ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἡ «εἰκόνα τοῦ Θεοῦ» σημαίνει ὅτι ἡ ἀνθρώπινη φύση δημιουργήθηκε «ἄμαχος, εἰρηνική, ἀστασίαστος, πρὸς τόν Θεόν καί αὐτήν δι' ἀγάπης ἐσφιγμένη». Ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου ἦταν καθαρή καί ἀγνή. Δέν ὑπῆρχε σ' αὐτήν τό στοιχεῖο τῆς ὅποιας ἀμαρτίας. Ὅλες οἱ ζωτικές δυνάμεις τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἡ σκέψη, ἡ βούληση καί ἡ ἐπιθυμία ἦταν στραμμένες στόν Θεό.

Πρὶν ἀπό τήν πτώση ὑπῆρχε ἐνότητα μεταξύ Θεοῦ, ἀνθρώπου καί ὅλης τῆς κτίσεως. Ὁ ἄνθρωπος ἔχαιρε τή ζωή του κοντά στόν Θεό. Ἦταν ἀμέριμνος, ἀπολαμβάνοντας τήν καθαρή σχέση του μέ τόν Δημιουργό του. Διῆγε ζωή ἡσυχῆ καί εἰρηνική. Αὐτή τήν εἰρήνη, ὡς ἐλεύθερη ἀποδοχή τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἀπολάμβανε ζώντας σέ κοινωνία μαζί Του. Μετά τήν πτώση, ὅμως, διασπάστηκε ἡ κτίση καί ὁ ἄνθρωπος ἀπό τόν Θεό.

Ὁ ὄρατός, φυσικός κόσμος δημιουργήθηκε ἀπό τόν Θεό ὡς βασιλείο τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος ὑπῆρχε ἀνάμεσα στόν Θεό καί τόν κόσμο, βασιλεύς ἐπί τῆς γῆς, βασιλευόμενος ἀνωθεν. Δέχθηκε ἀπό τόν Θεό τόν κόσμο ὡς εὐλογία καί τόν ξαναπροσέφερε στόν Θεό ὡς εὐχαριστία. Αὐτή ἡ εἰρηνική συνύπαρξη καί κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό καί τόν κόσμο διαταράχθηκε μέ τήν πτώση τοῦ πρώτου καί τήν ἠθελημένη ἀπομάκρυνσή του ἀπό τόν Θεό. Ἡ πτώση τοῦ ἀνθρώπου σηματοδότησε τήν ἀπουσία τῆς θείας Χάρης καί τήν ἀμαύρωση τῆς θείας εἰκόνας πού αὐτός μέσα του ἔφερε.

Παρά τήν λαμπρότητα καί τήν χαρισματική κατάσταση τῶν πρωτοπλάστων, ἡ φύση τους ὑπῆρξε τρεπτή. Μποροῦσε νά μείνει χαρισματική ἀλλά καί μποροῦσε νά ἀπωλέσει αὐτή τήν χαρισματικότητα. Ἡ τρεπτότητα τῆς ἀνθρώπινης φύσεως προϋποθέτει δύο θεμελιώδη δεδομένα.

Πρῶτον, ἡ «πνοή ζωῆς», ἡ ψυχή, πού ὁ Θεός ἐμφύσησε στόν ἄνθρωπο, δέν ἀποτελεῖ καθ' αὐτό φύση τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ἡ θεία φύση εἶναι ἄκτιστη καί ἄτρεπτη. Πρόκειται μόνο γιά χάρισμα, θεία Χάρη.

Δεύτερον, ὁ ἄνθρωπος δημιουργήθηκε «αὐτοπροαίρετος», εἶχε δηλαδή τή δυνατότητα ἐπιλογῆς τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ. Ὁ Θεός τοῦ ἐμπιστεύθηκε τά ἡνία τοῦ ἑαυτοῦ του, τῶν διαθέσεών του καί εἶχε τήν δυνατότητα νά αὐτοδιατεθεῖ. 1*

Ὦντας τρεπτός καί αὐτοπροαίρετος ὁ ἄνθρωπος παρασύρθηκε ἀπό τόν διάβολο καί παραδόθηκε στήν ἁμαρτία καί τίς ἡδονές. Μέ τήν ἁμαρτία-ἀστοχία του ὁ ἄνθρωπος ὑποτάχθηκε στήν κτίση, τή φθορά καί τόν θάνατο. Ἐχασε τήν ἐλευθερία, ἔγινε δοῦλος καί ἐχθρός τοῦ Θεοῦ, καί τοῦ ἑαυτοῦ του, καί ἡ γῆ, πού δημιουργήθηκε ἀπό τόν Θεό «καλή λίαν», γίνεται πρόσκαιρος καί φθαρτή. «Ἡ ἁμαρτία ἔσβησε τήν πνοή τῆς ζωῆς καί ὁ ἄνθρωπος ἔμεινε γῆ πάσχουσα».

Ὁ ἄρχοντας τοῦ κόσμου, ὁ ἄνθρωπος, ἔγινε δοῦλος τοῦ κόσμου. Σύμφωνα καί μέ τήν διδασκαλία τοῦ ἁγίου Μαξίμου, ἡ ἁμαρτία δέν εἶναι μιά ἀπλή παράβαση ἑνός νόμου, ἀλλά ἡ ἀνώμαλη κίνηση τῶν φυσικῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς. Δηλαδή, ἀντί ὁ ἄνθρωπος νά κινεῖται ἀδιάλειπτα πρὸς τόν Θεό, πού εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καί τῆς θεώσεως, κινεῖται πρὸς τά αἰσθητά, πρὸς τήν ὕλη καί τόν κόσμο. Ἔτσι ἡ ἁμαρτία εἶναι στέρηση τοῦ ἀγαθοῦ καί ἡ «ἐκ τοῦ κατά φύσιν εἰς τό παρά φύσιν ἐκουσίως παραδρομή».

Κατά τήν πατερική παράδοση, ὁ Θεός δέν ἔπλασε τόν ἄνθρωπο οὔτε θνητό οὔτε ἀθάνατο, ἀλλά μέ τήν δυνατότητα νά γίνεи θνητός ἢ ἀθάνατος.

Κατά τόν Ἰωάννη τόν Δαμασκηνό «ὁ Ἀδάμ δέν ἔπρεπε νά ἀπλώσει τό χέρι του στόν ἀπαγορευμένο δένδρο, νά κόψει καί νά φάγει τούς καρπούς του. Μόνο μέ τόν τρόπο αὐτό τοῦ παρεχόταν ἡ δυνατότητα νά διαστείλει τή δική του θέληση ἀπό τοῦ Δημιουργοῦ του, νά δείξει ὑπευθυνότητα καί ἐλεύθερη προσαρμογή τῆς βούλησής του στή βούληση τοῦ Δημιουργοῦ καί νά γνωρίσει ἠθικά τή φύση του». 2*

Ἄς δοῦμε ὅμως ἀναλυτικότερα αὐτήν τήν «ἀνώμαλη κίνηση», πτώση καί διάσπαση τοῦ ἀνθρώπου:

α. Διασπάστηκε ὁ ἄνθρωπος ἀπό τόν Θεό καί στερήθηκε τή θεία Χάρη Του. Ἀφοῦ ὁ Θεός εἶναι τό φῶς καί ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, καταλαβαίνουμε ὅτι μέ τήν ἀπομάκρυνσή του ὁ

άνθρωπος έγκλωβίστηκε στό σκοτάδι καί στό θάνατο, φόρεσε τούς «δερματίνους χιτώνας» τής φθοράς καί τής θνητότητας, καί αγνόησε τόν Θεό λατρεύοντας τά είδωλα.

β. Διασπάστηκαν καί οί άνθρωποι μεταξύ τους. Ο Αδάμ βλέποντας τήν Εύα άμέσως μετά τήν δημιουργία της χάρηκε καί είπε «τουτό έστιν όστουν έκ των όστέων μου καί σάρξ έκ τής σαρκός μου» (Γεν. β', 23). Μετά όμως από τήν άμαρτία είπε: «ή γυνή, ήν έδωκας μετ' έμου, αύτη μοι έδωκεν από του ξύλου καί έφαγον» (Γεν. γ', 12). Από «όστουν...» έγινε άμέσως ή γυναίκα πού του έδωσε ό Θεός.

γ. Διασπάστηκε ό άνθρωπος έσωτερικά. Πρίν από τήν άμαρτία όλες οί δυνάμεις τής ψυχής ήταν ένωμένες, άφου κέντρο τους ήταν ό Θεός. Η ειρηνική συνύπαρξη του ανθρώπου μέ τόν Θεό καί τόν κόσμο διαταράχθηκε. Ο άνθρωπος έπαυσε πιά νά είναι βασιλεύς του κόσμου καί ίερεύς του Θεού καί ύποτάχθηκε στή φθορά καί τόν θάνατο. Η άμαρτία έφερε μέσα στον άνθρωπο καί στον κόσμο τή σύγχυση καί τήν ταραχή. Άλλα σκέπτεται ό νοϋς, άλλα έπιθυμεί ή καρδιά καί άλλα πράττει ή βούληση του ανθρώπου.

«Στήν προοπτική κατάσταση ό νοϋς του ανθρώπου ήταν καθαρός καί είχε κοινωνία μέ τόν Θεό καί τούς Άγγέλους. Τό σωμα ήταν ύποταγμένο στήν ψυχή καί έτρέφετο από αύτήν. Μετά τήν πτώση αποδιοργανώθηκε τελείως ό άνθρωπος. Άφου έχασε τό πραγματικό του κέντρο, τήν πραγματική κοινωνία μέ τόν Θεό, αποδιοργανώθηκε καί έσωτερικά.

Η ψυχή, άφου έχασε τή χάρη, θέλει νά τραφεί απομυζώντας τό σωμα, καί έτσι γεννιούνται τά ψυχικά πάθη. Τό σωμα μήν μπορώντας νά τραφεί από τήν ψυχή, αιχμαλωτίζεται από τήν ύλη καί ζητᾶ από εκεί νά ίκανοποιηθεί, μέ άποτέλεσμα νά γεννιούνται τά σωματικά πάθη. Έχουμε πλήρη έσωτερική αποδιοργάνωση».3*

Αίτια τής άμαρτίας ήταν ό άνθρωπος, αίτια τής σωτηρίας έγινε ό Θεός. Ο άνθρωπος άμάρτησε γιατί έτσι ό ίδιος τό θέλησε. Τό θέλησε έλεύθερα, άν καί στήν πτώση του συνήργησε καί ό διάβολος, παρασύροντάς τον δολίως στήν άποστασία. Μέ τήν άμαρτία ό άνθρωπος έγινε έχθρός του Θεού καί του έαυτου του. Τέλος, όλη η κτίση διασπάστηκε από τόν Θεό, είναι πλέον ύποταγμένη καί δούλη τής φθοράς καί του θανάτου έξαιτίας τής άμαρτίας-αστοχίας του ανθρώπου.

δ. Διασπάστηκε, έπίσης, ό σύνδεσμος μεταξύ του ανθρώπου καί τής κτίσεως. Έξαιτίας τής παρακοής μας προς τόν Θεό καί τής προγονικής άμαρτίας μας ντυθήκαμε τούς δερματίνους χιτώνες, δηλαδή τό άρρωστημένο καί θνητό καί πονεμένο αυτό σωμα. Αντί του Παραδείσου μετακομίσαμε στον πρόσκαιρο καί φθαρτό αυτόν κόσμο καί καταδικασθήκαμε νά ζοϋμε ζωή γεμάτη παθήματα καί συμφορές.

Ὁ ἄνθρωπος πρὶν ἀπὸ τὴν πτώση ἦταν βασιλιάς ὅλης τῆς κτίσεως. Μετὰ τὴν πτώση, ἔχασε τὸν θρόνο του καὶ ἡ κτίση ἀρνεῖται νὰ ὑποταχθεῖ. Ὅλη ἡ κτίση πού πλάσθηκε ἐκ τοῦ μηδενός (ἀπὸ τό τίποτα) ἀπὸ τὸν Θεό, σάν εἶδε τὸν Ἀδάμ νὰ ἔχει βγεῖ ἀπὸ τὸν παράδεισο, δέν ἤθελε πιά νὰ ὑποταχθεῖ στὸν παραβάτη.

Ὁ ἥλιος δέν ἤθελε νὰ λάμψει, ἡ σελήνη δέν ἀνεχόταν νὰ φέγγει, τὰ ἄστρα προτιμοῦσαν νὰ μὴ φανοῦν στὰ μάτια του, οἱ πηγές δέν εἶχαν σκοπὸ νὰ ἀναβλύζουν. Τὰ ποτάμια δέν ἤθελαν νὰ κυλοῦν, ὁ ἀέρας μελετοῦσε ἀπὸ μέσα του νὰ συσταλεῖ καὶ νὰ μὴ δώσει ἀναπνοὴ στὸν ἀντάρτη.

Τὰ θηρία κι ὅλα τὰ ζῶα τῆς γῆς, σάν τὸν εἶδαν γυμνὸ ἀπὸ τὴν προηγούμενη δόξα του, τὸν περιφρόνησαν καὶ σκληρύνθηκαν ὅλα ἀμέσως ἐναντίον του. Ὁ οὐρανὸς μέ τό δίκιο του ἔκανε νὰ κουνηθεῖ γιὰ νὰ πέσει ἐπάνω του καὶ ἡ γῆ δέν ἀνεχόταν νὰ τὸν κουβαλάει στίς πλάτες της.

Μπροστά σ' αὐτὴν τὴν ἀληθινὴ κοσμικὴ καταστροφὴ ἐπεμβαίνει ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ. «Τὰ συγκρατεῖ ὅλα μέ τὴ δικιά Του δύναμη καὶ εὐσπλαχνία καὶ ἀγαθότητα. Ἀνακόπτει τὴν ὀρμὴ ὄλων τῶν κτισμάτων κι ἀμέσως ὑποτάσσει πάλι τὰ πάντα σ' αὐτόν – στὸν πεσόντα ἄνθρωπο – οὕτως ὥστε ἡ κτίση νὰ γίνεи βέβαια ἀρχικὰ φθαρτὴ γιὰ χάρι τοῦ φθαρτοῦ καὶ νὰ ὑπηρετεῖ ὡς δούλη τὸν ἄνθρωπο γιὰ τὸν ὁποῖο πλάσθηκε. Ὅμως μετὰ, ὅταν πάλι ἐκεῖνος ἀνακαινισθεῖ καὶ γίνεи πνευματικὸς, ἄφθαρτος καὶ ἀθάνατος, τότε καὶ αὐτὴ νὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὴ δουλεία καὶ τὴ φθορά, καὶ νὰ ἀνακαινισθεῖ μαζί του, καὶ νὰ γίνεи ὀλόκληρη ἄφθαρτη καὶ πνευματικὴ» 4*

Στὴν πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολὴ του ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρει χαρακτηριστικὰ: «Δί' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσηλθε καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος. Καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν... ἀλλ' ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι τοῦ Μωϋσέως...» (Ῥωμ. ε' 12-14). (= Ὅπως ἐξαιτίας ἑνὸς ἀνθρώπου μπῆκε ἡ ἁμαρτία στὸν κόσμο καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, ἔτσι μεταδόθηκε ὁ θάνατος καὶ σέ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους... καὶ ἔτσι βασίλευσε ὁ θάνατος ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ μέχρι τοῦ Μωϋσέως).

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἀναφέρεται ὅτι: «ὁ Θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν, οὐδέ τέρεται ἐπ' ἀπωλεία ζώντων. Ἐκτισε γάρ εἰς τό εἶναι τὰ πάντα, καὶ σωτήριοι αἱ γενέσεις τοῦ κόσμου, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς φάρμακον ὀλέθρου οὔτε ἄδου βασίλειον ἐπὶ τῆς γῆς ... δικαιοσύνη γάρ θανάτος ἔστιν» (Σοφ. Σολ. α' 13-25).

Στὰ χωρία αὐτὰ φαίνεται ὅτι ὁ θάνατος εἶναι παρέμβλητος, εἶναι παράσιτο τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀποτέλεσμα καὶ καρπὸς τῆς ἁμαρτίας τοῦ Ἀδάμ: «ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ θανάτω ἀποθανεῖσθε» (Γεν. β' 17).

Μέ τόν ὄρο «θάνατος» ἐννοεῖται πρῶτα ὁ πνευματικός θάνατος, πού εἶναι ὁ ἀποχωρισμός καί ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Θεό, ὁ Ὅποιος εἶναι ἡ πραγματική ζωή, καί στή συνέχεια ὁ σωματικός, πού εἶναι ὁ χωρισμός τῆς ψυχῆς ἀπό τό σῶμα στόν κατάλληλο καιρό.

Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής θά σημειώσει ὅτι, «ὅταν ὀμιλοῦμε γιά τόν θάνατο, ἐννοοῦμε κυρίως τόν χωρισμό ἀπό τόν Θεό»^{5*} Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ὑπογραμμίζει ὅτι «ἡ γένεση ὅλων τῶν ἀνθρώπων προέρχεται ἀπό τόν Θεό, ἡ δέ φθορά ὅμως καί ἡ συνέπειά της, πού εἶναι ὁ θάνατος, προήλθε ἀπό τήν δική μας κακία».^{6*}

Ἡ διήγηση τῆς πτώσης τοῦ ἀνθρώπου στήν Ἁγία Γραφή τελειώνει μέ τήν ἀποπομπή του ἀπό τόν παράδεισο τῆς τρυφῆς, τόν ἀποκλεισμό του δηλαδή ἀπό τό «ξύλον τῆς ζωῆς», καί τή δυνατότητα τῆς ἀθανασίας του. Ἀλλά ἀκολουθεῖ ἡ ἀποκαλυπτική εἰκόνα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τῆς ἀγάπης πού κατορθώνει νά ἀναιρέσει τόν τελεσίδικο χαρακτήρα τῆς πτώσης, νά περιορίσει τό κακό πού προκλήθηκε, νά σχετικοποιήσει τό ἀνεπανόρθωτο· εἶναι ἡ εἰκόνα τῶν «δερματίνων χιτῶνων», πού ἔχει ἰδιαίτερα προσελκύσει τήν προσοχή τῶν χριστιανῶν ἐρμηνευτῶν: «Καί ἐποίησεν Κύριος ὁ Θεός τῷ Ἀδάμ καί τῇ γυναικί αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους καί ἐνέδυσεν αὐτούς» (Γεν. γ' 21).

Μετά τήν ἁμαρτία τοῦ Ἀδάμ, ὁ Θεός μέ τήν μεγάλη Του ἀγάπη καί εὐσπλαχνία ἐνέδυσσε τόν ἄνθρωπο μέ «δερμάτινους χιτῶνες». Στήν διδασκαλία τῶν ἁγίων Πατέρων βλέπουμε ὅτι αὐτοί οἱ «δερμάτινοι χιτῶνες» εἶναι ἡ φθορά καί ἡ θνητότητα πού εἰσῆλθαν στό σῶμα τοῦ ἀνθρώπου μέ τήν ἁμαρτία.

Κατά τόν Μέγα Βασίλειο ὁ Θεός ἐπέτρεψε τόν θάνατο γιά νά μή μείνει ὁ ἄνθρωπος αἰωνίως ζωντανός νεκρός. Μιλώντας μας συνοπτικά γιά τόν τρόπο πού ὁ Θεός προετοιμάζει τήν ἀνθρωπότητα νά δεχθεῖ τόν Λυτρωτή Χριστό γράφει: «Ὁ ἄνθρωπος νικήθηκε ἀπό τόν φθόνο τοῦ διαβόλου, διότι ὁ διάβολος πού εἶναι φθονερός καί μισεῖ τό καλό δέν ἀνεχόταν νά γίνουμε ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἄξιοι τῶν οὐρανίων πραγμάτων, ἐνῶ ὁ ἴδιος ἐξαιτίας τῆς ὑπερηφάνειάς του ἔπεσε. Καί γι' αὐτό ὁ ψεύτης ἐξαπατᾷ τόν δυστυχισμένο ἄνθρωπο μέ δόλωμα τήν ἐλπίδα τῆς θεώσεως (πρβλ. Γεν. γ' 5), καί ἀφοῦ τόν ἀνέβασε στό ὕψος τῆς δικῆς του ὑπερηφάνειας, τόν γκρεμίζει στό παρόμοιο βάραθρο τῆς πτώσεως μέ τό δικό του.

Ἐπειδή λοιπόν ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς ἐπιθέσεως τοῦ ἀρχεκάκου δαίμονος ἐξαπατήθηκε ὁ ἄνθρωπος καί δέν φύλαξε τήν ἐντολή τοῦ Δημιουργοῦ, γυμνώθηκε ἀπό τή Χάρη Του καί ἔβγαλε ἀπό πάνω του σάν ροῦχο τό θάρρος νά μιλᾷ μέ τόν Θεό, σκέπασε τή γύμνια του μέ τή σκληρότητα τῆς ἄθλιας ζωῆς-διότι αὐτό σημαίνουν τά

φύλλα τῆς συκιᾶς (Γεν. γ' 7) - καί τύλιξε τόν ἑαυτό του μέ τή νέκρωση, δηλαδή μέ τή θνητότητα καί τήν ὑλοφροσύνη τῆς σάρκας (Γεν. γ' 21) - διότι αὐτό εἶναι τό νά ντυθεῖ μέ δέρματα- καί σύμφωνα μέ τή δίκαιη κρίση τοῦ Θεοῦ ἐξορίσθηκε ἀπό τόν Παράδεισο (Γεν. γ' 24)».7*

B. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ- (ὡς κίνητρο γιά τήν Ἐνανθρώπηση τοῦ Θεοῦ Λόγου)- καί ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο δέν ἐπιβάλλεται, ἀλλά πρέπει ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος ἐλεύθερα νά τήν ἀποδεχθεῖ. Αὐτό εἶναι τό νόημα ἐκείνης τῆς ἀρχέγονης δοκιμασίας τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν καρπό τοῦ δένδρου τῆς γνώσης τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ: «Ἀπό τό δένδρο ὅμως τῆς γνώσης τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ νά μή φᾶς, γιατί τήν ἴδια μέρα πού θά φᾶς ἀπ' αὐτό, ἐξάπαντος θά πεθάνεις» (Γεν. β' 17). Ἐκεῖ ἀνάμεσα στή δοκιμασία καί στήν ἐπιλογή παρεμβαίνει ὁ διάβολος: «καί εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί... διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί καί ἔσεσθε ὡς θεοί...» (Γεν. γ' 4). (= Τότε τό φίδι εἶπε στή γυναίκα· θά ἀνοιχτοῦν τά μάτια σας καί θά γίνετε σάν θεοί»). Μετατρέποντας ἔτσι ὁ διάβολος τή δοκιμασία σέ πειρασμό ὁδήγησε τελικά τόν ἄνθρωπο στήν ἁμαρτία καί τόν θάνατο.

Καί ἔτσι ἔμεινε μόνο ἡ ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ καί ἡ Χάρη Του γιά νά ὁδηγηθεῖ ἡ δοκιμασία σέ μιᾶ νικηφόρα ἔκβαση. Ὁ ἐρχομός τοῦ «ἀπογόνου» τῆς γυναίκα, ὁ Χριστός, καί οἱ δικές Του δοκιμασίες θά δείξουν στόν ἄνθρωπο τόν δρόμο τῆς ὑπέρβασης. Ὁ Θεός δημιούργησε τόν ἄνθρωπο κύριο τῶν διαθέσεων του καί αὐτοπροαίρετο, ἀλλά δέν τόν ἐγκατέλειψε ὅταν αὐτός ἀπομακρύνθηκε ἀπό κοντά του καί ὡς τρεπτός ἔχασε τήν θεία Χάρη, τά χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ὁ ἅγ. Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἐπιμένει στό γεγονός ὅτι, ἀφοῦ ἐμεῖς ἐκπέσαμε, ὁ Θεός ἐπενόησε γιά χάρη μας τήν δράση τοῦ δευτέρου Ἀδάμ, πού ἔχει ἄτρεπτη θεία φύση. Ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ γίνεται ἄνθρωπος ὄχι γιά νά δημιουργήσῃ νέα ἀνθρώπινη φύση, ἀλλά γιά νά δώσει ὅ,τι δέν «διέσωσεν» ὁ πρῶτος Ἀδάμ, τήν «χάριν». Καί αὐτό δέν γίνεται θεωρητικά καί μηχανικά, ἀλλά μέ τήν Ἐνανθρώπηση τοῦ Θεοῦ Λόγου.

Ὁ ἅγ. Κύριλλος ἐξηγεῖ περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλον θεολόγο τῆς ἐποχῆς του ὅτι ἡ ἀποκατάσταση τοῦ ἀνθρώπου στό «ἀπ' ἀρχῆς κάλλος» προϋποθέτει τήν δράση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τό προπρωτικό μάλιστα «κάλλος» ταυτιζόταν μέ τήν κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό. Ἡ ἐπαναπόκτηση τῆς κοινωνίας αὐτῆς, ἡ ἐπανεπικοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό δέν μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ παρά μόνο μέ τό ἅγιο Πνεῦμα πού τήν πραγματώνει ὡς «ένωσιν πρὸς Θεόν» τοῦ ἀνθρώπου.8*

Τῆ σωτηρία τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου θέλησε ὁ ἴδιος ὁ Θεός στό πρόσωπο τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου Του. Καί ἀφοῦ τό ἁμαρτωλό πλάσμα Του δέν μποροῦσε ν' ἀνέβει στόν Θεό, κατέβηκε ὁ Θεός ἀπό τόν οὐρανό γιά νά σώσει τόν πλανηθέντα ἄνθρωπο.

Στήν «Εὐχή τῆς ἀναφορᾶς», τῆς Θείας Λειτουργίας τοῦ Μεγ. Βασιλείου, διαβάζουμε: «...Οὐ γάρ ἀπεστράφη τό πλάσμα σου εἰς τέλος, ὃ ἐποίησας, ἀγαθέ, οὐδέ ἐπελάθου ἔργων χειρῶν σου, ἀλλ' ἐπεσκέψω πολυτρόπως, διά σπλάγχνα ἐλέους σου. Προφήτας ἐξαπέστειλας, ἐποίησας δυνάμεις διά τῶν ἁγίων σου, τῶν καθ' ἐκάστην γενεάν εὐαρεστησάντων σοι... Ὅτε δέ ἦλθε τό πλήρωμα τῶν καιρῶν, ἐλάλησας ἡμῖν ἐν αὐτῷ τῷ Υἱῷ σου... ἐπί τῆς γῆς ὤφθη, καί τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, καί ἐκ Παρθένου ἁγίας σαρκωθεῖς, ἐκένωσεν ἑαυτόν, μορφήν δούλου λαβών, σύμμορφος γενόμενος τῷ σώματι τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, ἵνα συμμόρφους ποιήσῃ τῆς εἰκόνας τῆς δόξης αὐτοῦ.

Ἐπειδή γάρ δι' ἑνός ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰσῆλθεν εἰς τόν κόσμον, καί διά τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, ηὐδόκησεν ὁ μονογενῆς σου Υἱός, ὁ ὢν ἐν τοῖς κόλποις σοῦ τοῦ Θεοῦ καί Πατρός, γενόμενος ἐκ γυναικός, τῆς ἁγίας Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, γενόμενος ὑπό νόμον, κατακρινάει τήν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί αὐτοῦ, ἵνα οἱ ἐν τῷ Ἀδάμ ἀποθνήσκοντες, ζωοποιηθῶσιν ἐν αὐτῷ τῷ Χριστῷ σου, καί ἐμπολιτευσάμενος τῷ κόσμῳ τούτῳ, δούς προστάγματα σωτηρίας...». 9*

Πῶς θά γινόταν ὅμως αὐτό; Θά γινόταν ἐρήμην τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἔπεσε στήν ἁμαρτία; Πῶς θά ἐμφανιζόταν στή γῆ ὁ ἄσαρκος Θεός; Ἡ ἄπειρη σοφία τοῦ Θεοῦ βρῆκε τόν τρόπο κάλυψης τοῦ κενοῦ αὐτοῦ. «Ἐδωσε τό μονογενή Του Υἱό στό νεκρωμένο κόσμο γιά νά ἔρθει ξανά ἡ ζωή. Ὅχι γιατί δέν μποροῦσε νά μᾶς λυτρώσει μέ ἄλλο τρόπο, ἀλλά γιά νά μᾶς δεῖξει τήν ἀγάπη Του, πού ξεπερνᾷ κάθε τι. Καί μᾶς τράβηξε κοντά Του μέ τόν θάνατο τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ. Καί ἂν εἶχε κάτι τιμιώτερο ἀπό τόν Υἱό Του, αὐτό θά ἔδινε γιά μᾶς, γιά νά εὐρεθεῖ τό ἀνθρώπινο γένος κοντά Του»^{10*}

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἔγκειται στό ὅτι «συνεζωοποίησε τῷ Χριστῷ... καί συνήγειρεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» ἡμᾶς ὄντας «νεκρούς τοῖς παραπτώμασιν» (Ἐφεσ. β' 5-6). Ἐνῶ ἡμασταν νεκροί, ὁ Θεός μέ τήν πολλή Του ἀγάπη μᾶς ἔδωσε ζωή. Δέν ἦλθε μόνο γιά νά μᾶς διδάξει μερικές ἀλήθειες, νά ἀπαλύνει τόν πόνο, νά θεραπεύσει τίς σωματικές μας ἀσθένειες, ἀλλά ἦλθε κυρίως γιά νά ζωοποιήσῃ ἐμᾶς τούς πεθαμένους πνευματικά ἀνθρώπους. Αὐτή ἡ ζωοποίηση εἶναι ἡ μακαρία θέωση, ἡ ὁποία, ὅπως ἐρμηνεύεται ἀπό τήν Ὁρθόδοξη Παράδοση δέν ἐξαντλεῖται στή λέξη σωτηρία, γιατί ὁ ὅρος σωτηρία δείχνει κυρίως λύτρωση ἀπό τή δουλεία τοῦ θανάτου, τῆς ἁμαρτίας καί τοῦ διαβόλου, ἐνῶ ἡ

θέωση δείχνει τήν ὁδό καί τό τέρμα της, πού εἶναι ἡ ἔνωση τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό.

Ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐρμηνεύοντας τόν λόγο τοῦ Χριστοῦ «οὕτως ἠγάπησεν ὁ Θεός τόν κόσμον...», γράφει: «Ὅρα πόσον θαύματος γέμει ἡ λέξις... Εἶπέ οὖν ἡμῖν, ὦ μακάριε Ἰωάννη - συνεχίζει ἀπευθυνόμενος πρὸς τόν εὐαγγελιστή Ἰωάννη - οὕτω, πῶς; Εἶπέ τό μέτρον, εἶπέ τό μέγεθος, δίδαξον ἡμᾶς τήν ὑπερβολήν... Ὁ γάρ ἀθάνατος, ὁ ἀναρχος, ἡ μεγαλωσύνη ἡ ἀπέραντος, τούς ἀπό γῆς καί σποδοῦ, τούς μυρίων γέμοντας ἁμαρτημάτων, τούς ἀγνώμονας, τούτους ἠγάπησε» (Migne PG 53, 241). «Ἐν τούτῳ ἐστίν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τόν Θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτός ἠγάπησεν ἡμᾶς καί ἀπέστειλε τόν Υἱόν αὐτοῦ ἰλασμόν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν» (Α' Ἰωάν. δ' 9-10).

Προσέλαβε λοιπόν στήν θεότητά του τή φύση τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε καί οἱ δύο μαζί, Θεός καί ἄνθρωπος, νά δώσουν τή μάχη κατά τῆς ἁμαρτίας καί νά λυτρώσουν τό ἀνθρώπινο γένος ἀπό τή φθορά καί τόν θάνατο.

Ὁ Θεός δέν ἔσωσε τόν ἄνθρωπο ἀφ' ὑψηλοῦ, ἀλλά ἦλθε ὁ ἴδιος στά πράγματα, ἔζησε μέσα του τήν ἀνθρώπινη ζωή (χωρίς νά ἁμαρτήσει, διότι δέν εἶχε πάθη) καί μέ τό ἔργο, τό σταυρικό πάθος καί τήν Ἀνάστασή του λύτρωσε πραγματικά τόν ἄνθρωπο. Ὁ ἄνθρωπος ἐπιστρέφει στόν Θεό καί ἐνώνεται μαζί του. Ἐνδύεται τό φῶς καί ἀποκτᾷ τήν ὄντως Ζωή. Αποβάλλει τό ἔνδυμα τῆς φθορᾶς καί τῆς θνητότητας, καί ἐνδύεται τό ἔνδυμα τῆς ἀφθαρσίας καί τῆς ἀθανασίας.

Ὁ Χριστός μέ τήν ἐνανθρώπησή Του προσέλαβε τήν πρό τῆς παραβάσεως καθαρᾶ καί ἀμόλυνη ἀνθρώπινη φύση (δηλ. τήν ἀναμαρτησία), ἀλλά καί τό μετά τήν παράβαση φθαρτό καί παθητό τῆς ἀνθρώπινης φύσεως, ἀφοῦ ἔγινε «ὑπέρ ἡμῶν κατάρα» (Γαλ. γ' 13). «Ἐκεῖνο τό ὅποιο ὁ ἄνθρωπος ὀφείλε νά ἐπιτύχει ἀνυψούμενος πρὸς τόν Θεό, τό πραγματοποιεῖ ὁ Θεός κατερχόμενος πρὸς τόν ἄνθρωπο» 11*

Ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος συμπληρώνει: «Ἐπειδή ἡ ἀνθρωπότητα δέν μπορούσε νά ἀνεβεῖ, κατέβηκε αὐτός κάτω... Γι' αὐτό κατέβηκε, γι' αὐτό ἔλαβε σάρκα, γιά νά μιλήσω μαζί του» (Migne PG 52, 405). Καί ὁ Μέγας Βασίλειος ἀναφέρει: «Ἄλλη διόρθωση τὰ ἀνθρώπινα πράγματα δέν ἐπιδέχονταν, παρά μόνο τό νά ἔλθει στούς ἀνθρώπους ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ» (Migne PG 30, 461).

Ὁ ἅγ. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς σέ ὁμιλία του ἀναφέρει τόν βαθύ θεολογικό σκοπό τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Μεταξύ τῶν ἄλλων λέγει ὅτι ἔγινε ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος «ἵνα δείξῃ εἰς ποῖον ὕψος ἡμᾶς ἀνάξῃ... ἵνα δείξῃ ἀγαθήν τήν ἡμῶν φύσιν κτισθεῖσαν» γιά νά μᾶς κάνει υἱούς τοῦ Θεοῦ καί νά ἔχουμε τήν δυνατότητα νά ἀποκτήσουμε τήν ἀθανασία, δηλαδή τήν αἰώνια ζωή ἐν Χριστῷ. 12*

«Τό μυστήριο τῆς σωτηρίας (τοῦ ἀνθρώπου) ἔχει δύο ὄψεις. Ἡ μία εἶναι ἡ σάρκωση τοῦ Δευτέρου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος καί ἡ ἄλλη εἶναι ἡ θέωση τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ ἔλαβε τήν ἀνθρώπινη φύση καί ἔγινε ἄνθρωπος. Ἡ ἐνέργεια αὐτή τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ λέγεται θεία Ἐνανθρώπηση. Στήν οὐσία τῆς ἡ θεία Ἐνανθρώπηση δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἡ κίνηση τῆς θείας εὐσπλαχνίας πρὸς τόν ἄνθρωπο πού ἀμάρτησε. Τό νά λάβει ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ τήν ἀνθρώπινη φύση, εἶχε σκοπό νά ἀποκαταστήσει καί τελειοποιήσει αὐτή τήν ἀνθρώπινη φύση 13*

Ἡ Ἐνανθρώπηση τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ κίνηση τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ πρὸς ἔνωση μέ τόν ἄνθρωπο, ὅπως μᾶς λέει ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης: «Ὁ ἐωράκαμεν καί ἀκηκόαμεν, ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν, ἵνα καί ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν καί ἡ κοινωνία δέ ἡ ἡμετέρα μετὰ τοῦ Πατρὸς καί μετὰ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Α' Ἰωάν. α' 3). (= Σᾶς ἀναγγέλλομε ἐκεῖνο πού ἔχουμε δεῖ καὶ ἀκούσει, γιὰ νά ἔχετε στενὸ σύνδεσμο καί σεῖς μαζί μας. Ὁ στενὸς σύνδεσμός μας εἶναι μέ τόν Πατέρα καί μέ τόν Υἱό Του, τόν Ἰησοῦ Χριστό).

Ἡ Ἐνανθρώπηση τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἐνέργεια τῆς θείας Χάρης, μέ τήν ὁποία ὁ Θεός φέρνει τόν ἄνθρωπο σέ συμφιλίωση μέ τόν Ἴδιο. Ὅμως τήν ἐνέργεια αὐτή δέν μποροῦμε νά τήν ἀντιληφθοῦμε σέ ὅλη τῆς τήν ἔκταση, οὔτε μᾶς ἐπιτρέπεται νά ἐπιθυμοῦμε νά ἀναλύσουμε τίς βουλές τοῦ Θεοῦ, γιατί ἡ ἐνανθρώπηση ἀποτελεῖ τό «μέγα τῆς εὐσεβείας μυστήριον» ὅπως λέει ὁ θεῖος Παῦλος: «Καί ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τό τῆς εὐσεβείας μυστήριον, Θεός ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν Πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ» (Α' Τιμ. γ' 16). (= Καί πραγματικά εἶναι μεγάλο τό μυστήριο πού σεβόμεθα. Θεός φανερώθηκε σαρκωμένος, πιστοποιήθηκε διὰ τοῦ Πνεύματος, ἐφανίστηκε στοὺς ἀγγέλους, κηρύχθηκε στὰ ἔθνη, ἔγινε πιστευτός στὸν κόσμον, ἀναλήφθηκε μέ δόξα).

Κατὰ τήν Ἐνανθρώπηση ἐνώθηκε ἡ θεία καί ἡ ἀνθρώπινη φύση. Ὁ Χριστός λαμβάνοντας τήν ἀνθρώπινη φύση ἔγινε σέ ὅλα ὅμοιος μέ ἐμᾶς ἐκτός ἀπὸ τήν ἁμαρτία. Διότι ἡ ἁμαρτία δέν εἶναι φυσικὸ γνῶρισμα οὔτε τήν φύτεψε μέσα μας ὁ Δημιουργός, ἀλλὰ τήν ἀποκτήσαμε θεληματικά μέ τήν ἐπίδραση τοῦ διαβόλου στήν προαίρεσή μας, χωρὶς νά κυριαρχεῖ σ' ἐμᾶς μέ τή βία.

Ἡ θεία φύση τοῦ Κυρίου μέ τήν ἐνανθρώπηση δέν ἔπαθε καμία ἀλλαγὴ, ἐνῶ ἀντίθετα ἡ ἀνθρώπινη φύση, λόγῳ τῆς ἐνώσεως μέ τή θεία «ἐτελειώθη». Ἡ ἔνωση αὐτή εἶναι παντοτινὴ ἔνωση, δηλαδή ἡ ἀνθρώπινη φύση μένει αἰώνια ἐνωμένη μέ τή θεία φύση καί ὁ Χριστός, ὅπως ἀναστήθηκε καί ἀναλήφθηκε στοὺς οὐρανοὺς μέ τή σάρκα του, ἔτσι θά ἔλθει καί πάλι μέ σάρκα νά κρίνει ζωντανούς καί νεκρούς. Τό «ξένον καί παραδόξον μυστήριον» τῆς

ένανθρωπήσεως πρέπει νά τό πλησιάσουμε μέ ταπείνωση καί μέ καθαρότητα σαρκός καί πνεύματος. Γιατί εἶναι κυρίως μυστήριο εὐσεβείας, ἀληθινῆς θεογνωσίας καί ὀρθῆς βιοτῆς, εἶναι Εὐαγγέλιο, σοφίας ἄνωθεν κατερχομένης καί θείας ἀποκαλύψεως ἔργο. Ἔργο τῆς θείας Χάριτος, ὡς θεοφιλές φρόνημα, ὡς φιλόανθρωπο αἶσθημα, ὡς καθαρότητα καρδίας, ὡς σωτήριος φόβος γιά τήν ἐπιτέλεση τῆς ἀγιωσύνης.

Ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ θά παραμένει πάντοτε γιά τόν ἄνθρωπο ἓνα μυστήριο «ξένον καί παράδοξον». Γιατί ὁ Χριστός, κι ἂν ἀκόμη γεννηθεῖ πνευματικά μέσα μας, δέν φανερόνεται παρά «ὅσον χωρεῖν ἐπίσταται τόν δεχόμενον». Ὅσο καί νά προσπαθήσει ὁ ἄνθρωπος μέ τή λογική του νά ἐξιχνιάσει τό μυστήριο τῆς θείας Ἐνανθρωπήσεως, εἶναι ἀδύνατον νά τό κατορθώσει. Ἐκεῖνο πού πρέπει νά κάνει κανείς εἶναι νά δοξάσει «ἀπεριέργως» τόν «εὐδοκήσαντα τοῦτο γενέσθαι δι' ἡμᾶς».

Ἡ ταπείνωση μπροστά στό μυστήριο τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἀνυψώνει τόν ἄνθρωπο στό ἐπίπεδο τῆς αὐθεντικῆς του ὑπάρξεως, ὅπου δέχεται ὡς δωρεά ἓνα ἀνεξάρτητο ἀπό τίς κοσμικές συνθηκές καί τή φυσική συνάφεια γεγονός, πού τόν ἀφορᾷ ἄμεσα, ὅπως ἀκριβῶς δέχεται ὡς δωρεά τό μυστήριο τοῦ φωτός, τοῦ ἀέρα, τῆς ἴδιας τῆς ζωῆς γενικά, καί ζεῖ μέσα σ' αὐτό ἀκέραιος καί ὑγιής.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος δέχεται μέ ταπείνωση τήν ἀνείκαστη δωρεά τῆς ζωῆς καί ζεῖ μέσα στόν πλοῦτο της, τότε τό ἐλάχιστο πού ἐπιβάλλεται νά προσφέρει εἶναι ἡ εὐγνωμοσύνη καί ἡ εὐχαριστία του, ἀντί νά πολυπραγμονεῖ, ζητώντας νά ὑποτάξει στή λογική ἀντίληψη κάτι τό ὁποῖο ἀπό τή φύση του τήν ξεπερνάει ἄπειρα. Γι' αὐτό ἡ πατερική γλώσσα σέβεται τό μυστήριο καί ἀπαιτεῖ τή δοξολογία του. «Οὐ φέρει τό μυστήριον ἔρευναν, πίστει μόνη τοῦτο πάντες δοξάζομεν» (ὕμνολογία τῶν Χριστουγέννων).

Σ' αὐτή τή γλώσσα τῆς ταπεινῆς δοξολογίας καί τῆς ἔνσοφης σιωπῆς ἀνακαλύπτουμε τό πλήρωμα τῆς ἀνθρώπινης ὑπάρξεως. Μέσα στήν ἡχηρή σιωπή βιώνεται ἀνέκφραστα καί ἀναπλαστικά τό μυστήριο. «Χριστοῦ γέννησις ἡ μὲν οἰκεία καί πρώτη καί ἴδια αὐτῆς τῆς θεότητος σιωπῆ τιμάσθω, μᾶλλον δέ καί ταῖς ἐννοίαις ἡμῶν ζητεῖν ἐκεῖνα μηδέ πολυπραγμονεῖν ἐπιτάξωμεν»^{14*}

Κάθε προσπάθεια λογικῆς ἐξήγησης καί περιέργειας εἶναι βιασμός τῆς ζωῆς, ἐξαναγκασμός τῆς ἄρρητης θείας συγκαταβάσεως, ἄρνηση τῆς δωρεᾶς.

«Μάγοι προσκυνοῦσι καί χριστιανοί συζητοῦσι, πῶς ἐν σαρκί Θεός καί ποταπῆ σαρκί. Καί εἰ τέλειος ἄνθρωπος ἢ ἀτελῶς ὁ

προσληφθείς. Σιγησάσθω τά περιττά ἐν ἐκκλησίᾳ Θεοῦ. Δοξαζέσθω τά πεπιστευμένα, μή περιεργαζέσθω τά σιωπώμενα» (Ὁπ. πρ.).

Αὐτή ὁμως ἡ σιγή ἀφορᾷ τά περιττά, ὄχι τήν ἀλήθεια. Γιατί ἡ ἀλήθεια ἀναβλύζει ἀκατάσχετα ἀπό τήν πηγή της καί πλημμυρίζει τόν κόσμον, μεταμορφώνει καί καινοποιεῖ· εἶναι αὐτή ἡ κραυγαλέα πραγματικότητα, ὅτι δηλαδή «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καί ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν καί ἐθεασάμεθα τήν δόξαν αὐτοῦ» (Ἰωάν. α' 14). Ἡ ταπείνωση μπροστά στό θαῦμα τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ δέν εἶναι ἀποδοχή καί ὁμολογία ἄγνοιας πού ὀφείλεται στήν ἀδυναμία τῆς λογικῆς μας, ἀλλά εἶναι σύνδρομο τῆς σωστῆς λειτουργίας τοῦ ἀνθρώπου, φανέρωση τῆς καθολικῆς του ὑγείας.

Ὡστόσο ὁ Θεός, Ὁ Θεός πού μᾶς ἔδωσε τήν ὑπαρξη καί μᾶς χάρισε τήν καλή ὑπαρξη - τό «κατ' εἰκόνα καί τό καθ' ὁμοίωσιν»-, δέν ἔμεινε ἀδιάφορος, γιατί εἶναι σπλαχνικός καί ὅλος ἀγάπη. Ἀφοῦ προηγουμένως μέ πολλούς τρόπους μᾶς καθοδήγησε σάν παιδιά, μᾶς κάλεσε νά ἐπιστρέψουμε. Μέσα ἀπό τίς διηγήσεις καί τά γεγονότα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης φαίνεται ξεκάθαρα πώς ὁ Θεός κάλεσε τούς ἀνθρώπους νά ἐπιστρέψουν σ' Αὐτόν προετοιμάζοντάς τους γιά τό μεγάλο γεγονός τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ Χριστοῦ.

Τά πάντα στήν Παλαιά Διαθήκη, τά γεγονότα της, τά πρόσωπα της καί ἡ λατρεία της ὀδηγοῦν πρὸς τόν Σωτήρα Χριστό. Ὁ Θεός, ὅπως προετοίμασε τόν Ἰουδαϊκό κόσμο μέ τίς προφητεῖες, τόν Νόμο καί τή λατρεία του, ἔτσι μέ ἓνα θαυμάσιο καί σοφό τρόπο προετοίμασε καί τόν Ἐθνικό κόσμο γιά τόν ἐρχομό καί τήν ἀποδοχή τοῦ Σωτήρα Χριστοῦ. Γιατί ὁ Θεός εἶναι Θεός ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος διερωτᾶται: «Ἡ Ἰουδαίων ὁ Θεός μόνον; οὐχί δέ καί ἐθνῶν; ναί καί ἐθνῶν, ἐπεὶ περ εἷς ὁ Θεός» (Ῥωμ. γ' 29). (= Νομίζετε ὅτι ὁ Θεός εἶναι Θεός μόνο τῶν Ἰουδαίων; Δέν εἶναι καί τῶν ἐθνικῶν; Ναι εἶναι καί τῶν ἐθνικῶν, ἀφοῦ εἶναι ἓνας ὁ Θεός).

Ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης μᾶς βεβαιώνει πώς ὁ Χριστός δέν κάνει ἐξαιρέσεις ἐναντι τῶν ἀνθρώπων ἀλλά τούς φωτίζει ὅλους: «Ἦν τό φῶς τό ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τόν κόσμον» (Ἰωάν. α' 9). (=Ὁ Χριστός εἶναι τό ἀληθινό φῶς τό ὁποῖο φωτίζει κάθε ἄνθρωπο πού ἔρχεται στόν κόσμο).

Οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καί Παῦλος μιλώντας στούς κατοίκους τῶν Λύστρων γιά τόν ἀληθινό Θεό, ἀναφέρουν πώς: «Ὁ Θεός ἐν ταῖς παρωχημέναις γενεαῖς εἴασε πάντα τά ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, καίτοι γε οὐκ ἀμάρτυρον ἑαυτόν ἀφήκεν ἀγαθοποιῶν, οὐρανόθεν ὑμῖν ὑετούς διδούς καί καιρούς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καί εὐφροσύνης τὰς καρδίας ὑμῶν» (Πράξ. ιδ' 16-17). (=Στίς προηγούμενες γενιές ὁ Θεός ἄφησε ὅλα τά ἔθνη νά ἀκολουθοῦν τόν δικό τους δρόμο, ἂν καί δέν ἄφησε τόν ἑαυτό

του χωρίς μαρτυρία, διότι σᾶς εὐεργετοῦσε μέ τό νά στέλνει βροχή ἀπό τόν οὐρανό καί ἐποχές καρποφόρες, μέ τό νά γεμίζει μέ τροφίμα καί χαρά τήν καρδιά σας).

Ἡ παγκόσμια προσδοκία γιά τόν ἐρχομό τοῦ Θεανθρώπου προβάλλει ὡς ἀναγκαία καί λογική συνέπεια τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρώπου νά γνωρίσει τόν ἕνα Θεό του, τόν ἀναζητούμενο διά μέσου τῶν αἰώνων, νά ἐνωθεῖ μαζί Του, δηλαδή νά λυτρωθεῖ.

Γράφει σχετικά ὁ ἀείμνηστος Καθηγητής Λεωνίδα Φιλιππίδης: «Ὅθεν, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἰδίων δυνάμεων δέν ἠδυνήθη νά ἀνυψωθῆ μέχρι πλήρους γνώσεως τοῦ Θεοῦ του, τοῦ Ἐνός καί μόνο ὄντος καί Ἀληθινοῦ, μία μόνον φυσική, λογική καί ἀναγκαία λύσις ὑπελείπετο πρὸς ἀληθῆ θεογνωσίαν καί ἀληθῆ λύτρωσιν, πρὸς ἀποκάλυψιν ἀληθῆ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τούς ἀνθρώπους καί πρὸς ἐνωσιν Θεοῦ καί ἀνθρώπου: ἡ κάθοδος πρὸς τούς ἀνθρώπους αὐτοῦ τούτου τοῦ ἀναζητούμενου Ἐνός, τοῦ Θεοῦ.

Αὕτη, λοιπόν, τοῦ Θεοῦ ἡ ἐνανθρώπησις, ἦτο ἡ μόνη ἐναπομένουσα λογική καί ἀναγκαία λύσις τοῦ ἀνθρωπίνου δράματος. “ Ἐπειδή αὐτή (ἡ ἀνθρωπότης) οὐκ ἠδύνατο ἀναβῆναι ἄνω, Αὐτός κατέβη κάτω”, λέγει ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. “ Διά τοῦτο κατέβη, διά τοῦτο σάρκα ἀνέλαβεν, ἵνα καγὼ αὐτῶ διαλεχθῶ”. Ὅθεν λίαν χαρακτηριστικῶς λέγει ὁ Μ. Βασίλειος: “ ἄλλην τά ἀνθρώπινα διόρθωσιν οὐκ ἐπιδέχεται εἰμὴ διά μόνης τῆς τοῦ Θεοῦ.

Μέ πατρική στοργή καί ἀγάπη πρὸς τό πλάσμα Του, δέν μᾶς ἐγκατέλειψε στήν τραγωδία τῆς πτώσεώς μας. Συγκαταβαίνοντας πρὸς τήν ἀδυναμία μας, ὅταν ἦλθε τό πλήρωμα τοῦ χρόνου, ὁ Θεός μᾶς προσέφερε δῶρο μεγαλύτερο καί ἀπό αὐτό τῆς Δημιουργίας. Μᾶς προσέφερε τό δῶρο τῆς «Υἱοθεσίας». Ἐστειλε στόν κόσμο μας, τόν μπολιασμένο ἀπό τήν τραγωδία τῆς ἁμαρτίας μας, τόν Υἱό Του τόν Μονογενή. Ἐδωσε τό μονογενή Του Υἱό στό νεκρωμένο κόσμο γιά νά ἔρθει ξανά ἡ ζωή. Ὅχι γιατί δέν μποροῦσε νά μᾶς λυτρώσει μέ ἄλλο τρόπο ἀλλά γιά νά μᾶς δείξει τήν ἀγάπη Του, πού ξεπερνᾷ κάθε τι, καί νά μᾶς φωτίσει τόν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς στήν πατρική ἀγκάλη, γιά νά μᾶς ἐπανασυνδέσει στήν κοινωνία μέ τόν Θεό, γιά νά γίνουμε παιδιά τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἔγινε καί εἶναι παντοτινά ὁ Σωτήρας μας, ὁ Λυτρωτής τοῦ κόσμου. Ὁ Ἴδιος ὑπῆρξε ἡ προσδοκία τῶν Ἐθνῶν, ἡ ἀπαντοχή τῶν ἀνθρώπων. Τό ὄραμα τῶν Πατριαρχῶν καί τό κήρυγμα τῶν Προφητῶν. Ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας. Ἦλθε γιά νά μᾶς ἐλευθερώσει ἀπό τήν κυριαρχία τοῦ διαβόλου καί τά δεσμά τῆς ἁμαρτίας. Νά θεραπεύσει τήν ἄρρωστη φύση μας ἀπό τήν δυσοσμία τοῦ θανάτου καί ἔτσι νά μπορέσουμε νά ζήσουμε μιά καινούρια ζωή· τή δική Του ἀθάνατη ζωή.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι ὁ αἰώνιος Λυτρωτής μας· ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ὅλων τῶν αἰώνων, ὅλων τῶν ἐποχῶν. Ἦλθε στόν κόσ-

μο από ανέκφραστη αγάπη και ενανθρώπησε «κενώσας éαυτόν ..... καί μορφήν δούλου λαβών»(Φιλιπ. β'4), «δί' ήμᾶς τούς άνθρωπους καί διά τήν ήμετέραν σωτηρίαν» (Σύμβολο τής Πίστεως). Ο άνθρωπος έπιστρέφει στόν Θεό, ένώνεται μαζί Του, ένδύεται τό φῶς καί αποκτᾶ τή Ζωή.

Η Γέννηση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ «διέτεμε», ἔκοψε τήν ανθρώπινη Ἱστορία στά δύο· τήν πρό καί τήν μετά τήν Γέννησή Του ἐποχή. Ο χωρισμός αὐτός δέν διαιρεῖ τήν ἱστορία, παρά μόνο γιά νά τή φέρει σέ ένότητα, γιά νά τής δώσει νόημα, διότι μέ τόν ἐρχομό Του ὁ Χριστός ἀνατέλλει τό ἀληθινό φῶς τό ὁποῖο φωτίζει τόν δρόμο τής Ἱστορίας.

Ἡ Ἱστορία εἶναι ἕνα μεγάλο ὄχημα τής πραγματικότητας αὐτοῦ τοῦ κόσμου. Περιλαμβάνει ὅλους τούς ἀνθρώπους, χωρίς καμία ἐξαίρεση, καί μάλιστα τόν καθένα ἀπό τόν ἐρχομό του στόν κόσμο μέχρι πού τόν ἀποβιβάζει στό δικό του τέρμα.

Ἡ Ἱστορία δέν εἶναι ἕνας κύκλος, πού ἐπάνω στήν περιφέρειά του ἐπαναλαμβάνονται τά γεγονότα της, ἀλλά εἶναι μιά εὐθεία γραμμή, ἡ ὁποία ἔχει ἀρχή καί τέλος καί ἐπομένως ἕνα σκοπό.

Ἡ Ἀγία Γραφή τοποθετεῖ στήν ἀρχή τής Ἱστορίας τό Α καί στό τέλος της τό Ω. Ἀπό τή ἄποψη αὐτή ὁ Χριστός καλύπτει ὁλόκληρη τήν Ἱστορία, διότι Αὐτός εἶναι τό Α καί τό Ω, ἡ ἀρχή καί τό τέλος τῶν πάντων, σύμφωνα μέ τή δική Του διακήρυξη: «Ἐγώ τό Α καί τό Ω, ὁ πρῶτος καί ὁ ἔσχατος, ἡ ἀρχή καί τό τέλος» (Ἀποκαλ. κβ' 13, α' 8, καί Ἰωάν. α' 1).

Πολύ χαρακτηριστικά πάνω σ' αὐτό τό θέμα σημειώνει ὁ Π. Εὐδοκίμωφ: «Ἡ Ἱστορία μολονότι δέν εἶναι καθορισμένη, δέν παύει ὡστόσο νά ὀρίζεται ἀπό στοιχεῖα μή ἱστορικά. Πραγματικά, ἡ Ἱστορία δέν εἶναι αὐτόνομη, ἔχει τήν Ἐδεμική προἱστορία της καί θά ἔχει στή Βασιλεία τήν μεθιστορία της. Ἡ πρώτη περνώντας ἀπό τήν Ἱστορία, τελειώνει στή δεύτερη. Οἱ μεθιστορικές αὐτές δυνάμεις ζοῦν μέσα στήν Ἱστορία, δροῦν καί διέπουν τό ἔργο της» 15*

Ο ἁγ. Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρέας λέει: «Ο Χριστός εἶναι καί τά δύο, καί τό θεμέλιο καί ἡ οἰκοδομή πάνω σ' αὐτό, εἶναι ἡ ἀρχή καί τό τέλος»16*

Ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ σηματοδότησε παράλληλα καί τήν δική μας στάση καί προοπτική στό θέμα τής σωτηρίας μας. Ἀπό τήν δική μας πλέον ἐπιλογή, μέ ἢ χωρίς τόν Ἰησοῦ, ἡ ζωή μας μπορεῖ νά ἐκπληρώσει τόν ἀρχικό σκοπό τής Δημιουργίας, αὐτῆς

τῆς κοινωνίας μέ τόν Θεό, ἢ τῆς πλήρης ἀποξένωσης καί ἀστοχίας πού ὀδηγεῖ στήν καταστροφή καί τόν αἰώνιο θάνατο.

Γ. Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος ἢ «προσδοκία τῶν ἔθνῶν»

*«Γένους βροτείου τήν ἀνάπλασιν πάλαι.
 Ἄδων Προφήτης Ἀββακούμ προμηνύει,
 Ἰδεῖν ἀφράστως ἀξιωθείς τόν τύπον,
 Νέον βρέφος γάρ ἐξ ὄρους τῆς Παρθένου
 Ἐξῆλθε λαῶν εἰς ἀνάπλασιν Λόγος»*
 (εἰρμός, ἱαμβ. καν. τῆς δ' ὠδῆς).

Ψάλλοντας ὁ προφήτης Ἀββακούμ στήν παλαιά ἐκείνη ἐποχή προμηνύει τήν ἀνάπλαση τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀφοῦ μέ ἄρρητο τρόπο ἀξιώθηκε νά δεῖ προφητικά τόν τύπον (αὐτῆς τῆς ἀναπλάσεως). Βγῆκε δηλαδή ὁ Λόγος Χριστός ὡς νέο βρέφος ἀπό τό ὄρος, πού εἶναι ἡ Παρθένος, μέ σκοπό τήν ἀνάπλαση τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ προφήτης Ἀββακούμ ἀξιώθηκε ἀπό τον Θεό νά προῖδει μέ τά μάτια τῆς ψυχῆς του τόν τύπο τοῦ Μυστηρίου γιά τήν ἀνάπλαση τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὁ τύπος ἦταν τό ὄρος τό δασύ καί κατάσκιο ἀπό τό ὄποιο βγῆκε Ἐκεῖνος, ὁ Χριστός.

Πράγματι βουνό δασύ καί κατάσκιο ἀπό ἀρετές καί χάριτες τοῦ Θεοῦ ἦταν ἡ Παρθένος Μαρία. Αὐτός δέ πού βγῆκε ἀπό τό βουνό ἦταν ὁ ὁμοούσιος μέ τόν Πατέρα Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ ὄποιος ἀνέπλασε καί ἔσωσε τούς πιστεύοντας εἰς Αὐτόν. Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ ἀγιορείτης σχετικά μέ τή λέξη «ἀνάπλαση» σημειώνει: «Ἡ πλάση λέγεται γιά τό ἀνθρώπινο σῶμα, ἡ δέ ποίηση γιά τήν ψυχή. Κατά τή δημιουργία τοῦ κόσμου ὁ Θεός “εἶπε καί ἐγεννήθησαν”, γιά τή δημιουργία ὁμως τοῦ ἀνθρώπου παίρνει ἰδιαίτερη φροντίδα, συνεργάζονται καί τά τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος, “ποιήσωμεν ἄνθρωπον” (Γέν. 1-26).

Τό πρόσωπο τῆς Θεοτόκου ὑπῆρξε γιά αἰῶνες «ἡ προσδοκία τῶν ἔθνῶν». Ἡ ἀνθρωπότης περίμενε τόν Χριστό μαζί μέ τήν Μητέρα Του. Τά δάκρυα πού ἔχυναν ὅλες οἱ μητέρες τῶν ἀνθρώπων ἦταν ἰκεσία στήν μεγάλη μητέρα. Ἡ κάθε μητέρα κρατώντας στήν ἀγκαλιά της τό βρέφος της ἦταν μιά προεικόνισις τῆς Παναγιάς Βρεφοκρατούσας. Ἡ Παρθένος Μαρία μετά τόν Εὐαγγελισμό θά πῆ: «ἀπό τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί (Λουκ. α' 48).

Στήν πραγματικότητα ὁμως τήν Θεομήτορα τήν περίμεναν καί τήν νοσταλοῦσαν ὅλες οἱ γενεές καί πρίν ἀπ' τήν ἐμφάνισή της. Σ' αὐτήν ἀναφέρονται προφητικά οἱ στίχοι τοῦ Ἄσματος: «Εἶδον

αὐτήν θυγατέρες καί μακαριουῖσιν αὐτήν βασίλισσαι καί αἰνέσουσιν αὐτήν»^{17*}

«Ἡ ἄπειρος Σοφία τοῦ Θεοῦ ᾠκοδόμησε τόν οἶκον ἑαυτῆς ἀγνῆς ἐξ ἀπειράνδρου Μητρός». Ὁ Τριαδικός Θεός ὄχι μόνον εἶχε περιλάβει τή Θεοτόκο Μαρία στό προαιώνιο σχέδιό Του, ἀλλά καί προετοίμασε τίς ἀνθρώπινες συνθήκες γιά τήν ἐμφάνισή της στήν ἱστορία (Παρ. θ' 1). Ὁ οἶκος τῆς θείας Σοφίας, δηλαδή τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, δέν εἶναι ἄλλος ἀπό τήν Θεοτόκο.

«Ἐκ πασῶν γενεῶν ἐξελέξατο σέ τήν καλλονήν Ἰακώβ, ἣν ἠγάπησε». Ἡ Ἐκκλησία, μέ τή βοήθεια τῶν Χριστολογικῶν ψαλμῶν 41 καί 131, στοχάζεται τό μυστήριο τῆς ἐκλογῆς τῆς Παρθένου ἀπό τόν Θεό. Τήν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων ἠδύνατο νά ἐργασθεῖ καί νά ἐνεργήσει μόνον ὁ Θεός» ὁ ἄνθρωπος ὅμως ἔπρεπε νά συνεργασθεῖ μέ τόν ἐργαζόμενο Θεό γιά τήν σωτηρία του. Καί αὐτό εἶναι τό νόημα ὅλης τῆς οἰκονομίας, τῆς σωτηρίας. Ὁ Θεός καλεῖ. Στήν κλήση αὐτή ὑπακούουν καί ἀπαντοῦν ἐλευθέρως λίγοι ἴσως ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ὅμως γίνονται τοιουτοτρόπως «ἐκλογή» τοῦ Θεοῦ, διά τῆς ὁποίας ὁ Θεός προετοιμάζει καί τήν σωτηρία τῶν ἄλλων.

Ἡ Κυρία Θεοτόκος εἶναι «ἐκλογή» τό κορυφαῖο Δημιούργημα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ἡ «ἐξαιρετική καί ἐξαισία καί τελείως θεοειδής δημιουργία πού ἐπιτέλεσε ἡ δημιουργική σοφία τοῦ Θεοῦ καί θεοποιός χάρις» (Θεοφάνης Νικαίας, Λόγος εἰς τήν Θεοτόκο, 1935). Ἡ Κυρία Θεοτόκος εἶναι «τό σύννορο τῆς κτιστῆς καί ἀκτίστου φύσεως»^{18*}

Μέ τή Γέννηση τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ἡ Πανάμωμη Δέσποινα ἔγινε «γῆ ζωοδότις» καί χωράφι γόνιμο πού βλάστησε τόν «κόκκο τοῦ σίτου», τόν Χριστό. Ἡ γῆ πού καρποφόρησε τόν ἄρτο τῆς ἀθανάτου Ζωῆς. Ἀπό τά πανάχρονα σπλάχνα Τῆς -τῆ δυνάμει τοῦ Παναγίου Πνεύματος- πλάστηκε τό πανάγιο σῶμα καί αἷμα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ. Καί ἔγινε ἔτσι ἡ Ἀειπάρθενος «θεία Τράπεζα προσφέρουσα ἐξ ἑαυτῆς τήν κοινήν ἀμβροσίαν... καί τό ζωοποιόν νέκταρ, τήν σάρκα δηλαδή καί τό αἷμα τοῦ ἐξ αὐτῆς ἀρρήτως ἀναβλαστήσαντος.

«Αἷμα καί πῦρ καί ἀτμίδα καπνοῦ, ἃ προεἶδεν Ἰωήλ». Ὁ ὠραῖος αὐτός χριστουγεννιάτικος ὕμνος εἶναι ἐμπνευσμένος ἀπό τή σχετική προφητεία τοῦ Ἰωήλ: «Δώσω τέρατα ἐν οὐρανῶ καί ἐπί γῆς, αἷμα καί πῦρ καί ἀτμίδα καπνοῦ» (Ἰωήλ. γ' 3), πού ἀναφέρεται στήν Ἐνανθρώπηση τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἴδιος ὁ ὕμνογράφος, ἐρμηνεύοντας τήν προφητεία κάνει ἀντιπαράθεση τῶν στοιχείων: «αἷμα τήν σάρκωσιν, πῦρ τή θεότητα, ἀτμίδα δέ καπνοῦ τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, τό

ἐπελθόν τῇ Παρθένῳ ... μέγα τό μυστήριον τῆς σῆς ἐνανθρωπήσεως Κύριε, δόξα σοι!»!

Ἡ προφητεία τοῦ Ἰωήλ ἐδῶ μιλάει γιά τρία στοιχεῖα «τέρατα γῆς» (= ἐκπληκτικά σημεῖα) πού συνυπάρχουν στό μυστήριο τῆς Ἐνανθρωπήσεως.

Πρῶτον: Τό αἷμα εἶναι τό δομικό στοιχεῖο τῆς ἀνθρώπινης φύσεως. Ἐδῶ θά μπορούσαμε νά ποῦμε ὅτι πρόκειται γιά τό πανάχραντο αἷμα τῆς Παρθένου Μαρίας. Τό γενετήσιο αἷμα δέν δόθηκε στή γυναίκα γιά μολυσμό καί κατάρα τῆς ἴδιας καί τοῦ κόσμου, ἀλλά γιά τήν ἐκπλήρωση τοῦ σκοποῦ τῆς δημιουργίας καί εἰδικότερα γιά τή σάρκωση τοῦ Θεοῦ.

Δεύτερον: Ἡ φωτιά (τό πῦρ) εἶναι τό δεύτερο στοιχεῖο τῆς προφητείας. Πρόκειται γιά τό στοιχεῖο τῆς θεότητος. Ἡ φωτιά τοῦ Θεοῦ κατεβαίνει ὡς εὐλογία καί ὄχι ὡς τιμωρία τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ Ἐκκλησία, στό περιστατικό τῆς καιομένης καί μή φλεγομένης βάρου τοῦ Μωυσέως (ἡ ὁποία καθὼς φλέγοταν, δέν καιγόταν καθόλου ἀπό τή φωτιά). (Ἐξοδ. γ' 1-3), εἶδε μιὰ πρώτη προτύπωση τοῦ μυστηρίου τοῦ τόκου (σύλληψη) τῆς Παρθένου Μαρίας. «Τό πῦρ τῆς θεότητος» δέν ἔκαψε τήν «νηδύν τῆς Παρθένου» κατά τήν σύλληψη τοῦ Θεοῦ.

Τρίτον: Ἡ «ἀτμίς», ὁ ἀτμός δηλαδή, πού προέρχεται ἀπό τό νερό εἶναι τό τρίτο στοιχεῖο τῆς προφητείας. Στή Γένεση (α' 20), βλέπουμε ὅτι ἡ πρώτη ζωή δημιουργεῖται μέσα στό παρθενικό ὑγρό στοιχεῖο. Ἔτσι τό «ὔδωρ» συνδέεται ἀπό τήν ἀρχή μέ τή δημιουργία τῆς ζωῆς. Στήν προτύπωση, ὅπως εἶδαμε, τό ὑδάτινο στοιχεῖο (ἀτμίς καπνοῦ) ἀναφέρεται στό Ἅγιο Πνεῦμα καί στή συμβολή του γιά τή σάρκωση τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Τό Ἅγιον Πνεῦμα, μέσα στήν παρθενική ὑπαρξη τῆς Θεοτόκου, (πρβλ. «ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσῃ τῆς ἀπειρογάμου») κυφορεῖ καί δημιουργεῖ Ἐκεῖνον, πού εἶναι «ἡ ζωή» (Ἰωάν. ιδ' 6) τῶν πάντων.

Ἡ Κυρία Θεοτόκος εἶναι ὁ φροντιστής καί ὁ γενναιόδωρος (φιλότιμος) ἐστιάτωρ τῆς θείας καί θεοποιοῦ τροφῆς... καί ὅλων τῶν ὑπερφυσικῶν καί ἀκτίστων δωρεῶν τοῦ θείου Πνεύματος. Καί αὐτῶν πού δίνει τώρα καί αὐτῶν πού φυλάει γιά μετά, διά μέσου τῶν ὁποίων γινόμαστε ἀδελφοί καί συγκληρονόμοι Χριστοῦ». Ἡ Ἀειπαρθενος ἀξιώθηκε νά γίνει τροφός τοῦ Κτίστου Τῆς, «ἡ τό ἴδιον γάλα καθ' ἑκάστην ἀφθόνως τούτῳ παρεχομένη πρὸς βρωσιν ἅμα καί πόσιν, ἀπόλαυσίν τε καί εὐφροσύνην».

Στίς όμιλίες τών άγιών Πατέρων πρός τήν Παναγία παρατηρείται ή συμπλοκή τής σιωπής μέ τόν λόγο. Συγχρόνως αναλύονται σέ έγκωμιαστικούς λόγους. Αύτή ή στάση είναι ή πιό κατάλληλη γιά να προσεγγίσει κανείς τό πρόσωπο τής Πανάγνου. Νά τήν μακαρίσει, όπως τό έκανε ή άγνωστη γυναίκα τού λαού, πού ειπε: «μακαρία ή κοιλία ή βαστάσασά σε καί οί μαστοί ούς έθήλασας» (Λουκ. ια΄ 27).

Σ' ένα τροπάριο ψάλλουμε: «Πώς έκ μαζών σου γάλα βρύεις παρθένε; Πώς τρέφεις τόν τροφέα τής κτίσεως;». Ο άγιος Γερμανός Κωνσταντινουπόλεως σέ λόγο του στήν έορτή τού Ευαγγελισμού τής Θεοτόκου λέγει: «Χαίρε κεχαριτωμένη, ή ζωήν φέρουσα, καί τρέφουσα τόν τρέφοντα καί γάλα ποτίζουσα...».

Καί ό Βασίλειος Σελευκείας παρουσιάζει τήν Παναγία νά λέγει στόν Χριστό: «Τί λοιπόν θά κάνω διά σέ; Θά σέ θρέψω μέ γάλα ή θά σέ δοξολογήσω; Θά σέ ύπηρετήσω ως μητέρα ή θά σε προσκυνήσω ως δούλη; Θά σέ άγκαλιάσω ως Υιόν ή θά προσευχηθώ ως εις Θεόν; Θά σου δώσω γάλα ή θά σου προσφέρω θυμίαμα; Τί είναι τό άρρητο αυτό θεῦμα τό μέγιστον;».

Καί ό Κτίστης καί Υιός Της - ανταποδίδοντας τό χρέος - Τής έδωσε τή χάρη νά γίνει «τροφός... πάσης νοερᾶς τε καί λογικῆς φύσεως, άφθόνως παρέχουσα εις τροφήν τε καί πόσιν καί παντοίαν άπόλαυσιν τε καί εύφροσύνη άπόρρητον τάς άκορέστους τού θείου Πνεύματος δωρεάς».

Πρίν από τή σάρκωση Του ό Λόγος ήταν «μύρον έφ' έαυτού μένον». Μέ τή σάρκωση ό Λόγος τού Θεού κενούται καί γίνεται «μύρον εκκενωθέν». Καί ή Κυρία Θεοτόκος, ή όποία κυφόρησε καί γέννησε τόν Χριστό, έγινε «μυροθήκη τού μυριπνόου μύρου». «Φέρει Χριστόν ώσπερ μύρον άκένωτον, τό νοητόν ή Παρθένος άλάβαστρον, καί τούτο προέρχεται έν σπηλαίω πνεύματι άποκενωσαι σαφώς, όπως πληρώση τής ευωδίας αυτού τάς ψυχάς ήμῶν».

Η έλευση τού «θείου μύρου» στόν κόσμο μας ειχε ένα ευεργετικό αποτέλεσμα γιά τούς κοινωνούς καί μετόχους τής ευωδίας του: Η ανθρώπινη φύση, ή όποία πρίν από τή σάρκωση τού Λόγου ήταν ή ίδια τείχος πού στεκότανε ανάμεσα στόν Θεό καί τόν άνθρωπο, έν Χριστῶ έγινε μύρο καί γι' αυτό δέν ύπάρχει κανένα εμπόδιο γιά τήν ένωση μέ τό «θειο μύρο», τόν Χριστό.

«Όταν ή σάρκα έθεώθηκε καί ή φύση τών ανθρώπων επήρε ως ύπόσταση τόν ίδιο τόν Θεό, τό τείχος έγινε πλέον μύρο», λέει ό ιερός Καβάσιλας καί συνεχίζει: «Όπως λοιπόν, άν μέ κάποια μέθοδο θά ήταν δυνατόν τό μυροδοχειο νά μετατραπει σέ μύρο, δέν θά μπορούσε πλέον τό μύρο νά μείνει κλεισμένο μέσα στό μυροδοχειο, κατά τόν ίδιο τρόπο, άφου ή ανθρώπινη φύση έθεώθηκε στό σωτήριο Σῶμα, δέν ύπάρχει τίποτα πού νά εμποδίζει τό γένος τών

ἀνθρώπων ἀπό τόν Θεό». Τό μυροδοχεῖο ἔγινε μύρο, χρίει τόν ἄνθρωπο καί τόν καθιστᾶ χριστό (χρισμένο), ὅπως Χριστός (ἀντίστοιχο τοῦ ἑβραϊκοῦ «Μεσσίας») ὀνομάσθηκε ὁ Ἰησοῦς ὡς χρισμένος καί ὀρισμένος ἀπό τόν Θεό. 19*

Ἡ σάρκωση τοῦ Λόγου εἶναι ἡ ἐπίσκεψη πού ἔκανε ὁ Θεός στούς ἀνθρώπους: «Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς, ἐξ ὕψους ὁ Σωτήρ ἡμῶν, ἀνατολή ἀνατολῶν, καί οἱ ἐν σκότει καί σκιᾷ, εὖρομεν τήν ἀλήθειαν, καί γάρ ἐκ τῆς Παρθένου ἐτέχθη ὁ Κύριος» (Αὐτ. ἐξαποστειλάριον τῆς ἑορτῆς, ἦχος γ'). Στή θεία Λειτουργία ζητᾶμε νά ζήσουμε τό μυστήριο τῆς πρώτης ἐπισκέψεως τοῦ Θεοῦ. Καί νά παραταθεῖ ἡ θεία Του ἐπίσκεψη, ὡσότου ὁ Ἐρχόμενος ἔλθει, ὄχι ὡς ἐπισκέπτης ἀλλά ὡς οἰκοδεσπότης τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ κόσμου.

Οἱ ποιμένες πού προσκύνησαν τό θεῖο Βρέφος, θά μπορούσαμε νά ποῦμε πῶς ἐκπροσωποῦσαν τόν πιστό ἰουδαϊκό λαό. Οἱ Μάγοι πού σέ λίγο ἔρχονται καί αὐτοί ὡς προσκυνητές ἀπό τήν Ἀνατολή, κατ' ἀντιστοιχίαν ἐκπροσωποῦσαν τά ἔθνη καί τούς ἐθνικούς (Ματθ. β' 1-12). Ἐτσι στά Εὐαγγέλια ὁ Ἰησοῦς παρουσιάζεται ἀπό τήν πρώτη κιόλας στιγμή, ὅτι εἶναι ὁ Μεσσίας ὄχι μονάχα τοῦ Ἰσραήλ ἀλλά καί ὅλου τοῦ κόσμου, καί ὅτι ὡς Σωτήρας καί Λυτρωτής ἦλθε γιά τήν πνευματική ἀπελευθέρωση κάθε φυλῆς καί παντός γένους.

Ἡ σάρκωση τοῦ Λόγου ἔγινε ἡ θέωσή μας. Ἡ θεία κένωση ἔγινε δική μας πλήρωση. Ἡ συγκατάβασή του ἔγινε δική μας ὕψωση. Τό πάθος Του, δική μας ἀπάθεια. Κι ὁ θάνατός του, μᾶς ἔδωκε τή ζωή τήν αἰώνια. Ὁ φιλόανθρωπος Θεός ἔρχεται νά γεννηθεῖ καί σήμερα μέσα μας, ἀρκεῖ νά τό θελήσουμε.

Μᾶς τό βεβαιώνει ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, λέγοντας στά «θεολογικά» του κεφάλαια: «Ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, ἐφ' ἅπαξ κατὰ σάρκα γεννηθείς, αἰεὶ γεννᾶται θέλων κατὰ πνεῦμα τοῖς θέλουσι καί γίνεται βρέφος, ἑαυτόν ἐν ἐκείνοις διαπλάττων ταῖς ἀρεταῖς».

Αὐτό τό θεῖο βρέφος, πού ἔρχεται ἀπό ἀγάπη καί φιλοανθρωπία νά γεννηθεῖ μέσα μας, μεγαλώνει καί διαπλάθεται ἀπό τήν αὐξηση τῶν ἀρετῶν μας. Δίχως τίς ἀρετές οὔτε γεννιέται μέσα μας οὔτε μεγαλώνει, ὅσα Χριστοῦγεννα κι ἂν γιορτάσουμε.

Τό μυστήριο τῶν Χριστουγέννων, γαληνεύει καί καθαρίζει τόν ἄνθρωπο, ἐξαγνίζει τήν ψυχή ἀπό τά πάθη καί τήν ἁμαρτία, μεταμορφώνει τόν ἁμαρτωλό διά τῆς μετανοίας σέ Ἅγιο ἄνθρωπο.

Ὁ Ἐμμανουήλ, ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ τελεσιουργεῖ μέ τήν θεία Του Γέννηση τήν ἀναγέννηση καί θέωση τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος θεουργεῖται, ἀναπλάσσεται, ἀγιάζεται, καταλαμπόμενος ἀπό «τό φῶς τῆς γνώσεως» τῆς θείας Ἐνανθρωπήσεως καί ἀνάγεται στόν πλοῦτο τῶν Χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ὁ Ἐμμανουήλ, πού σημαίνει «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός», ἐγκαινιάζει μιᾶ ἄμεση ἐπαφή μαζί μας, γιά νά βροῦμε καί ἐμεῖς τή δύναμη καί

τό θάρρος νά συνδεθοῦμε καί πάλι μαζί Του. Νά τόν προσεγγίσουμε καί νά τόν γνωρίσουμε. Καί νά δημιουργήσουμε μαζί Του τήν καινούργια σχέση πού θά συνεχιστεῖ ἀνανεωμένη στήν αἰωνιότητα. Ὅπου οἱ ἄνθρωποι θ' ἀντικρίζουν τόν Θεό ὄχι «δί' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι», ἀλλά «πρόσωπον πρὸς πρόσωπον» (Α' Κορ. ιγ' 12) καί θά συνθέτουν τόν ὕμνο τῆς δοξολογίας. «Τῶ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καί τῶ ἀρνίῳ ἡ εὐλογία καί ἡ τιμή καί ἡ δόξα καί τό κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων» (Ἀποκ. ε' 13).

1* (Στυλιανοῦ Παπαδοπούλου, Ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, ἐκδοσις Ἀποστολικῆς Διακονίας 2004, σελ.79-80).

2*(Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου Πίστεως ἐκδ. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 1976).

3*(Μητρ. Ἱεροθέου, Ὅσοι Πιστοί, ἐκδ. Ἰ. Μ. Γενεσίου Θεοτόκου Λεβαδείας, 2002).

4* Συμμεῶν ὁ Νέος Θεολόγος, SC 122,190, Ἡ Θ. Λειτουργία Γρηγ.Ἱερομονάχου, ἐκδόσεις Δόμος, σελ.150-151.

5*(Φιλοκαλία, ἐκδοσις Παπαδημητρίου, τόμος Β', σελ. 27).

6* (Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ: Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου Πίστεως ἐκδ. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 1976, σελ. 194).

7* (Γ.Μαυρομμάτη ὀρθ Κατηχήσεις Ἀγ. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, Ἐκδ. Ἐπέκταση, Κατερίνη 2000).

8* (Στυλιανοῦ Παπαδόπουλου, Ὁ Ἅγ. Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας 2004, σελ. 78-85).

9* (Μικρόν Ἱερατικόν, ἐκδοσις Ἀποστολικῆς Διακονίας 2009, σελ. 123 -124).

10* (Ἀββᾶς Ἰσαάκ ὁ Σύρος, σελ. 307).

11* (Βλαδ. Λόσκυ, Ἡ Μυστικὴ Θεολογία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Θεσσαλ. 1984).

12*(Θησαυρός Κυρίου, Ἀντ. Μπιλάλη, Αθήνα 2015, Κυριακοδρόμιο Ἑορτολόγιο

13*(Ἱεροθέου Μητροπολίτη Ναυπάκτου, Ὅσοι Πιστοί, ἐκδ. Ἰ.Μ. Γενεθλ Πελαγίας, 2002)

. 14* (Μ. Βασιλείου, Εἰς τὴν ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ Γέννησιν, ΒΕΠΕΣ 54, 233).

15*(«Ὁρθοδοξία», Θεσσαλονίκη 1972, σελ. 427. Γ. Μ.)

16* (Στρωματεῖς VII,10, 55. 6, ΒΕΠΕΣ 8, 281, 6-8, περιοδ. «Καταρτισμός», Γεωργ. Μαυρομμάτη 1987)

17* (Ἄσμ. στ' 9). (Επισκ. Ἀχελώου Εὐθυμίου: Ἡ Πρώτη, ἐκδόσεις Σήμανδρο, 1980, σελ. 27-33).

18* (Γρηγόριος Παλαμᾶς. Ἱερομ. Γρηγορίου. Ἡ Θεία Λειτουργία, ἐκδ. Δόμος, 1989, σελ. 292).

19*(Ἱερομ. Γρηγορίου, Ἡ Θ. Λειτουργία. ἐκδ. Δόμος 1987, σελ. 291-302).